

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Alexētērion id est Historia Pestis

Stengel, Carl

Augustae Vindelicorum, 1614

Cap. I. Pestem plerunque tanquam flagellum ad vindicanda peccata
nostra, à deo immitti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49838](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49838)

PESTEM PLERVNQVE
TANQVAM FLAGELLVM AD
VINDICANDA PECCATA
nostra à DEO immitti.

CAPVT I.

AMETSI omnes ferè
morbi, D. Basilio teste, sæpenu-
mero velut quædam peccatorum
flagella sint, quibus nihil aliud a-
gitur, nisi vt vitam nostram in
melius commutemus : tamen
præcipuè hoc in sacris litteris
tribui videmus tristissimæ lui, ac
immani illi feræ, diro laniatu in hominum genus cru-
deliter sauenti, ac propaginis nostræ germina, nume-
rosâ strage immaniter depopulanti, *Pestis*. Sanè Chri-
stiana pietas summum rerum omnium Conditorem,
sux iustitiæ Iura, hac immissa cålamitate exequi vt
plurimum credidit, vtpoté quæ tales DEI commina-
tiones in sacris litteris promulgatas esse cognouit, vn-
de vel ipsi Medici à causis primis abstrahentes, mor-
bum hunc ictum esse gladij acuti iræ diuinæ, ab ineui-
tabili & infallibili manu Angeli percutientis profici-
scentem sunt arbitrati, quin & ipse Paracelsus impius a-

*D. Basili.
Reg. fus.
9. 55.*

*Pestis Des
flagellum*

A

lioquin

Lege D.

Raym.

Mind. li.

de peste.

cap. 3.

lioquin à nonnullis existimatus, pestem iram DEI, vulnus à Superis inflictum, morbum supernaturalem, & iaculum è celo missum nominare fuit solitus: Quod ipsum etiam ante visum est, ipsius Medicinæ parenti Hippocrati, qui morbis ferè omnibus singulare quippiam inesse animaduertit, quod sensus indagare percipi non posset, ideoq; abstrusum id & reconditum quamuis Ethnicus, naturalis tamen luminis instinctu quidpiam supra naturam esse rectè arbitratus est, quod inde is ipse *Diuinum* appellare fuit solitus.

Eo forsan fundamento nixa veterum religio grauis timorum morborum & Pestis præcipuè causam in diuini numinis, (scelera hominum iuste vlciscentis) iram conijcere non dubitauit. Etenim vel paganorum fatilis ac inutilis pietas Græcorum in bello Troiano, exercitui, ob filiam Chryse stupratam, Pestem ab Apolline immissam fuisse, sibi quondam persuasum habuerat, vnde sapius non ad Medicinam sed ad piacula confugiens, precibus ac victimis malum hoc auertere satagebat antiquitas, sic Demetrius quidam Lacon Taurum magicis incantamentis cicuratum, & filo ad alterum cornu religato in Amphitheatrum deductum, Pesti (quondam Deæ habitæ) eundem mactauit, quomodo Magos suas victimas in mare proiecisse ac Neptuno ea piacula obtulisse legimus.

Et inter alias quoque larvas diabolicas Epidaurius ille anguis Romam deuectus magna fraude ac demonis astutia homines in eam superstitionem adegit, ac si urbem peste obsessam liberasset.

Nonnulli cacodæmonum inter homines humanâ effictâ specie habitantium deliramentis hanc cladem acceptam retulerunt, quos ciuitates ac oppida terra coinquinatione fædere crediderunt, quos proinde à populo lapidibus obrui curarunt, sic Pythagoras à Thurijs & Mentapontinis, & Apollonius Tyanæus ab Epheso pestem expulisse sibi visi sunt.

Sed

Sed omissis nugis gentilium, ad Christianæ pietatis exempla recensenda progrediamur. Studuit sanè sollicita semper ac pia mater Ecclesia, sacrificijs ac alijs quibusdam deprecationum modis conceptam iam a Deo ultionis voluntatem humiliter præmissâ pœnitentiã tantisper suspendere, dum vel populus obnixè rogans, suorum peteret veniam peccaminum, ac feruorem iræ diuinæ delictis ipsius succensum, lachrymis rursus temperaret. Scit namque, ægritudines peccata nostra consequi, ad quas tamen pellendas infinita DEI bonitas & misericordia, quæ nunquam deficit, afflictionem sine consolatione, & morbum sine remedio vix vnquam immittens, innumerabilia propemodum in verum naturâ profutare voluit auxilia, vt quos per secundas causas vulneraret DEI iustitia, per secundas quoque causas rursus subleuaret, eiusdem misericordia, sicut scriptum est: *Ego occidam, & ego viuere faciam. percutiam & ego sanabo.* Etenim vt Anna Samuelis mater ait: *Dominus mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit.*

Quamuis autem morbi plerunque peccatorum nostrorum flagella sint, vt a praua nostra vita corrigamur, & dignos pœnitentiæ fructus faciamus: aduertendum tamen Deum sæpe perditos homines ægritudinibus, laboribusque diuexare, non vt corrigantur, sed vt iam nunc facinorum suorum penas luant, quas æternæ consequantur: atque hæc est duplex illa contritio, de qua loquitur Hieremias: *Duplici contritione conterere eos & duplex illa confusio, cuius meminit Regius vates: Induantur sicut diploide confusione sua.* Est enim diplois vestimentum duplum, quo fit, vt impii confusione, id est afflictione sua, tanquam diploide induantur, cum & temporali, & æterna animaduersione feriuntur. De huiusmodi flagellis loquitur Dominus per Hieremiam, cum ait: *Plaga inimici percussit te, castigatione crudeli.* Etenim ut eo loco exponit Hugo Cardinalis, quos Dominus vel ad emendationem, vel ad probationem flagellat, mici, &c.

Christiani pijs operibus pestem auertere sepe studuerunt.

Deut. 32.
I. Reg. 2.

Ægritudo pœnaue temporalis sæpe initium sempiternæ.

Hier. 17.

Psal. 108.

Hier. 30.

Quidam flagellatur vt amici, &c.

lat, non tanquam inimicos. sed potius tanquam amicos
 Apoc. 3. arguere dicitur, iuxta illud Apocalypsis: Ego quos amo,
 arguo & castigo, cum verò reprobos iam in hac vita per-
 cutere incipit, non amici, sed inimici plaga percutere
 Job. 10. censetur. Atque idcirco Iob dicebat: loquar in ama-
 ritudine anime mee, dicam Deo, noli me condemnare. Id
 est, Deum quantum potero, obtestabor, vt hinc tantum
 me affligat: sciebat enim interdum præsentem afflictio-
 nem esse æternæ damnationis initium, quemadmo-
 dum contigit Antiocho regi impijssimo, quem Deus
 inuisibili & insanabili plaga percussit, videlicet visce-
 rum dolore, ita vt de eius corpore vermes scaturirent,
 & ipsæ carnes in doloribus effluerent, vsque aded vt gra-
 uissimo eius fatore totus exercitus grauaretur; quod
 enim hoc supplicium prænuntium esset sempiterni,
 perspicuum est ex eo, quod dicitur: Orabat scelestus
 2. Mach 9. Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus.

Publicas
 hominu-
 pestes ple-
 runq; præ-
 edit pe-
 stis bru-
 torum a-
 animaliu.

Notandum etiam hinc obiter, plerunque publi-
 cas hominum pestes solere præcedere, grauem bruto-
 rum animalium luem, vt ex nono capite Exodi annota-
 uit Philo, his verbis: Post hanc pœnam (quartam scili-
 cet plagam) successit alia, nemine tunc quoque ministro
 irati numinis, videlicet interitus pecorum. Namq; ar-
 menta & greges ouium, caprarumq; præterea iumenta
 omnis generis, vna die, tanquam ex composito, gregatim
 moriebantur, portendentia, paulo post secuturam pestem
 hominum: quemadmodum aiunt, publicas pestilentias
 solere primum in bruta seuire animalia, & inde mox in
 homines. Sic ille. Hæc plaga, sicut præcedens, non
 per Moysen vel Aaron, sed proximè a Deo, vel potius
 inuisibili Angelorum ministerio, inflictæ est. Cuius
 rei Caietanus sub finem octauæ capitis, huiusmodi red-
 dit causam: Nec per Moysen, inquit, nec per Aaron, sicut
 præcedentes plaga, nec mediante Virga, aut signo aliquo
 sensibili fecit DEVS hoc miraculum, Et textus sonat, ad
 tollendam videlicet occasionem suspicandi, quod in virga
 esset

esset Virtus faciendi mirabilia per magicas artes, et non ipse Deus faceret mirabilia hæc. Sic Caietanus. Possit nõ incongruè hoc loco quæri, an pestis illa per hanc quintam plagam missa, fuerit naturalis, id est, ex causis naturalibus naturaliter profecta; an verò fuerit supernaturalis, id est, per omnipotentiam DEI, præter naturæ ordinem & cursum inflictæ? Fuit sanè illa pestis principaliter supernaturalis: nam idcirco proprie vocatur manus Domini: *Ecce, inquit, Dominus, manus mea erit super agros tuos, & jumenta tua.* Hoc ipsum ostendit eius effectus, id est, subitus tot animalium interitus, non quæ intra vrbes, sed quæ extra vrbes in campis erant. Sed illud certam huius rei fidem facit, quod cum Hebræi atque Ægyptij promiscuè habitarent, & itidem eorum animalia simul essent in campis, pestis tamen animalia Ægyptiorum sustulit, Hebræorum nihil læsit.

Pestem quoque à DEO immitti, insinuare videntur illa verba eiusdem capituli: *Nunc extendens manum percutiam te, & populum tuum peste: peribisque de terra.*

Quæ verba referunt Doctores ad ultimam plagam, qua primogenita Ægyptiorum, tam hominum, quam animalium peste perierunt diuinitus immissa, ANGELORVM ministerio. Pestem enim à DEO in populos, mitti Angelorum ministerio, manifestum est exemplo eius pestis, quæ contigit Iudæis tempore Davidis, qui vidit Angelum stantem contra Hierusalem euaginato gladio; qui fuit Angelus virtusque bonus: ut satis indicat Scriptura, per quem interempta sunt peste septuaginta millia hominum, nec in tanta multitudine fuisse aliquos infantes atque innocuos dubitandum est, restante hoc ipsomet Davide. Quibus omnibus significari videtur, principalem auctorem immissæ pestis esse ipsummet DEVM, eius verò administrum fuisse ANGELVM, nihil sua voluntate arbitrioque facientem, sed omnia ex DEI præ-

Exod. 9.

Pestem à DEO immitti ex S. Scriptura liquet.

1. Parap. c. 21.

scripto atque imperio agentem & moderantem.

PESTIS NOMEN, ET ALI-
 QUOTEIUS IMMISSÆ CAUSÆ
 fide dignis historijs de-
 claratæ.

CAPVT II.

*Villalpād
 in 28.
 cap Eze.*

Pestilen-
 tia quare
 dicatur
 Hebræis
 ordo.

Habac. 3.

Pestilentia itaque, Hebraicè *deber*, cum sex punctis scribitur, significatque Pestem, ac mortem. Quoniam autem & hoc nomen ordinem etiam significat, ideo pestis Ety- mologiam inde deducunt, quasi seruet ordinem, nec cuiquam pareat. Nonnulli per antiphrasin ordinem vocant pestem, quasi totius ordinis, aut ordinatarum rerum corruptelam, vel sine vlllo ordine, aut differen- tia grassantem. Alij putant sic dictam, quod ciuitates, hominumque frequentia domicilia in desertum redi- gat; Licet alij fortè satius putent leues has omnes coniecturas, vt potè quæ nequæ huius horrendæ plagæ naturam exprimere. Fit eius mentio apud Habacuc.

Ante faciem eius ibit mors, & egredietur diabolus ante pedes eius: quasi in idem conspirantes mors & diabo- lus, cuius hoc nomen grassantem stragem, atque obuia quæque ignea vi inflammantem, & funestantem significat. Quod Homerus ipse intellexisse viderur,

dum